

oblike pisale še splošno do okrog 1870,¹ nekatere pa se pišejo še sedaj, n. pr. bodeč, bodeča, bodeče, skubeč, sopeč, hropeč, navadno tudi kolneč in morebiti še katera. Pod Bežkovim uredništvom se je izkušalo v Zvonu tudi take oblike dosledno

Valenšt. ostr. 5: živoč (Ljubljanski Zvon je v prvih letnikih še tako pisal, n. pr. 7, 135, 156, 442 itd). Zvon 1870, 338: kolnoč; Podgoričan: Nov. 1864, 61: cvetoča (toša ravno tam isti: žgeča bolest, 246); J. Jurčič: Glasnik 1865, 135: cvetoč; J. Pajk: Glasnik 1866, 121: deročo; Franc Štrukelj: Glasnik 1867, 154 (cvetočej) 188; J. Celestin, ibid. 162: cvetoč. J. Pajk: Zora 1875, 68: soč itd., soč se nahaja še v ogrskem slov.

¹ N. pr. dereč: Nov. 1869, 69; cveteč: Zvon 187 itd. Od nekaterih iterativov so tvorili do tega časa deležnike napačno s končnico -oč nam. -jajoč, n. pr. prihajoče goste (Slovenija 1848, 72, Podgorški) zahajoče zvezde (Slovenska bčela 1853, 169, Valjavec) od sonca izhajočiga (Nov. 1849, 55 -č, t. j. Svetličič) Vedež v Ljubljani izhajoč (Novice 1848, 92 dvakrat) itd.

(Nadaljevanje v prihodnjem letniku.)

pisati po staroslovenskem, n. pr. sopoč itd.,¹ toda splošno se te oblike niso sprejele.

Mimogrede opomnimo, da je tudi nepravilno, da se »se« v deležniku reflektivnih glagolov pri prilastku opušča. Pravilne oblike nahajamo že jako zgodaj (n. pr. 1850: s tresočim se glasom),² a sprejeti jih niso hoteli. Po letu 1895. je poskusil V. Bežek v Ljubljanskem Zvonu s pravilnimi oblikami, a se tudi niso udomačile. Pisal je n. pr.: tresočih se nog, s tresočimi se rokami, ob zibajočih se akordih itd).³ Cigale je leta 1848 rabil se celo pri glagolnikih (po poljskem načinu) n. pr. cilj ne obstoji v približanju se božji svetosti.⁴

¹ Ljubljanski Zvon 1896, 427, 433; 1897, 104, 601: sopoč; 597: kolnoč, toda: na hropečih prsih (350).

² Slovenska bčela 1850, 10.

³ Ljubljanski Zvon 1896: s tresočimi se rokami (75), ob zibajočih se akordih (6) 1897: tresočih se nog (493), s tresočima se nožicama (162) itd. — ⁴ Slovenija 1848, 1.

IVAN CANKAR: MELODIJE.

Zadnjič sem šel po tisti ozki, z novim peskom posuti poti zád za ljubljanskim kolizéjem. Še zgodaj je bilo; jutro megleno in pusto. Misli so mi ležale na duši kakor kamenje na Krasu. Ni ga človeka, ki bi nikoli ne obupaval nad seboj in nad samim Bogom; in ki bi nikoli ne pozabil, da je užil tisočero nezasluženi dobrot, stotero nepoplačanih ljubezni. In tako sem mislil, da sem užaljen in nesrečen ter da so krivico delali z menoj. —

En glas, en blisk.

Od nekod, nič ne vem odkod, se je oglasila mehka arija iz Trubadurja. Presunilo me je, da sem vztrepetal; trepetajoč se spomnil náse in na vse, kar je bilo.

Tá kolizejski park, ki je zdaj sam svoj žalujoči spomenik, se je razširil pred menoj, se mi je prikazal v toliki resničnosti in v takem sijaju, kakor ga nisem videl poprej, ko je živel. Zóžila se je pot; bila je tiha, srcu ljuba. S kostanjev je padala težka rosa v travo in na pesek, potrkavala je v listju in vejevju. Zaškripala so tam ogromna vrata in v park je prišlo deklè, roso na belem šálu, na licih in na mladi duši. Ne maram je opisati, da bi z neprimerno besedo ne užalil njene čistosti; ali njena podoba je živa v meni.

Ti, malodušnež, če si imel pravico do nezaslišane sreče takega trenutka, ti se pritožuješ? —

Šel sem zadnjič mimo predmestne krčme. Slišal sem pesem in sem zardel. Spomnila me je na mojo največjo sramoto, na življenje, ki ni človeka vredno. Na tako življenje namreč, ko séde žival za mizo, zataji Boga in dušo ter pravi, da je srečna. Ta melodija me je mahnila po glavi tako močno, da me je zazeblo. Koliko bolesti je bilo v njej; koliko sramežljivo in strahopetno zatajenih solz!

Kdo si? Ponižal si se bil med smeti in otrobe, ali Bog te ni zapustil, ker drugače ne bi spoznal in spoznati mogel, kje da si in kdo da si! —

Zadnjič sem šel proti Rožniku, svojemu milemu domu. Na cesti so zapeli fantje-rekruti:

Je pa daví slanca pala
na zelene travnike ...

To je melodija, ki mi nikoli več ne pride iz spomina; zato, ker nikakor od srca ne more najhujša bolest in najslajša radost. Če preudari človek, koliko je zmožen trpeti in koliko uživati, preudari zmerom slabo; zakaj močnejša je njegova natura od njegove misli. Nisem namreč upal, da bi mogel kdaj v največji nesreči, v sramoti, ponižanju in trpljenju s popolnoma svobodnim in čistim veseljem uživati slovensko narodno pesem. Da bi moglo to moje srce, ki je toliko preneslo, še igrati se, smejati se kakor dete!

Nesrečnež! Dobrote tega spoznanja si bil deležen, pa ne veš, odkod da je, čemu da je! —

Vse, kar si živel, kar si govoril in kar si delal, ima svojo melodijo. Časih zelo smešno in nesposobno. Spomnim se na človeka, na prijatelja, kakor mu ga med nami ni več para. Melodija, ki me prikljče k njemu, je pusta kvanta. Neka nesnažna melodija me spominja na žensko, ki je visoka in dobra v mojih mislih. Kadar zaslišim popevko: »En starček je živel...« — je koj pred mojimi očmi Dragotin Kette; tam v kotu sedi, gitaro ima v rokah in poje. —

Z vsakim obrazom, z vsakim pogledom, z vsako besedo je združena melodija. Vse drugo umrje, melodija ne. Spremlja te, kamorkoli greš; podnevi stori, da postaviš kozarec na mizo in se zamisliš; ponoči te vzdrami iz sanj, te tiho pokliče, te milo spomni: »Ta prijatelj, ki ga ni več, je tóle zapél!« — In še pravi: »S tem dekletom,

ki te je rada imela, sta tóle poslušala!« — In nazadnje pravi, čisto na uho se primakne glas: »To je pela tvoja mati!« —

Zdaj gre že pod večer mojega dné; zdaj vidim, kako da je, in plaho slišim. —

Vsak hip je imel svojo melodijo. Barve so zabledle, besede so pozabljene, ostala je melodija. Ni ga obraza, ki bi ne prepeval; nobeden ni pozabljen. Nobeden ni umrl. Nič me ni strah, če jim povem, da sem med njimi.

Ker prišel bo ta čas; če kmalu ali pozno:

Vse te melodije, oznanjevalke mojih trenutkov, se bodo spojile v eno. Vse moje ljubezni, vsa moja brezprimerna sreča, vsa moja nezaslužena prijateljstva in vse moje zvesto zastražene bolesti, vse to se bo spojilo v eno pesem, v eno samo melodijo, ki bo po materinsko zbrala vse drugo skupaj.

To pesem bom slišal, ko bom tiho spal. —

□ □

□ □ □

□ □

STANKO MAJCEN: SLUŽBA.

Dekla Marta je imela svojo sobico. V stanovanju solicatorja Kerina je bilo sicer zelo tesno, trije otročiči so spali v eni izbi, drugo sta imela mož in žena zase, tretja je bila shramba, veža in dvorišče obenem — zelo tesno je bilo, a Marta je imela svojo sobico.

V nedeljo zjutraj pa je rekla gospa:

»Marta, kmalu bomo potrebovali tvojo sobico. Četrtega otroka pričakujem. Bila si vedno dobro dekle, ne boš me zapustila v tem težkem času. Sobico boš dala. Štirim ne morem postlati v eni izbi. Moj mož je čimdalje bolj nervozen. Vekanje, bedenje, prestiljanje... Kajne, Marta, da se preseliš v kuhinjo?«

Tistega večera je prenesla Marta svoj zeleno pobarvani kovčeg, dvoje velikih, z motvozom prevezanih škatel in še tri kupe kril in predpasnikov v kuhinjo. Ko je sedela zvečer pri oknu, se ji je zdelo, da se skozi okno njene sobice vidi vse lepše, vse dalje na predmestno poljano in da je zrak, ki veje vanjo, boljši, vonjivejši in svežji. Tudi kos neba, ki se je videl naravnost s postelje, je bil lepši. V okvirju kuhinjskega okna ni stala niti ena prijazna zvezda; mesečev krajec je mohl v levi gornji kot svojo belo, obrito brado kakor v posmeh.

Marta si je postlala pri oknu in zasanjala o sobici. Štiri stene, postelja in stol — a človek je

sam. Tako božansko sam, tako dobrotno sam. Gospa solicatorjeva ni zoprna ženska, mnogo zoprnejših je na desno in levo, a ves ljubi dan nategovati ušesa, moliti roke, privzdigovati noge eni sami in edini gospe solicatorjevi, to je vendarle muka. Toda zvečer je rekla: »Lahko noč« in zaprta duri za sabo. Gospe solicatorjeve ni bilo več na svetu za celih dvanajst ur — Marta je bila sama. A zdaj je sobica zanj zaprta. Kam pojde srkat svežega zraka, kam se pojde poiskat, kadar se ji bo zdelo, da se ne sliši več, da se ne vidi več, da ne vé več, kako ji je ime? ...

Ah, vsaj v nedeljo popoldne je prosta! Marta je ob nedeljah zaspala na trati, kjer so cvele neblagodišeče marjetice, kjer se je vsak hip pokadil cestni prah v nos, v oči, v lica, v lase, a zaspala je pod solncem božjim prosta, prosta, prosta ...

Drugo nedeljo je rekla gospa:

»Marta, otrok veka kakor naboden. Moža sem srečno spravila z doma. Siromaku izpadajo lasje od nervoznosti. Pisarna in četrto otrok — to ni šala. A sama ne morem ostati ž njimi. Nedeljski popoldan je tvoj; Bog, da ti ga nečem pritrpati, a vsaj enega vzemi s seboj. Izberi si, katerega hočeš. Bogdanček ti ne bo nagajal, Adela je ubogljiv otrok, Milanček te ljubi kakor mene, svojo mater. Usmili se otroka, ki ni videl solnca že ves teden!«

Marta je Milančku obula velike rdeče šolne,